

ALTAFULLA A TRAVÉS DELS DOCUMENTS ANTICS

Josep del Rio

PATENT DE SANITAT

La “patent de sanitat” és un document oficial on es consignaven l'estat sanitari d'una nau i del port d'on arribava o marxava, i altres dades com la classe d'embarcació, el propietari, les mercaderies o passatgers.

Era expandida per les autoritats sanitàries de cada port i en cas de no haveri-n'hi ho feia l'alcalde si no hi havia contagi.

Així mateix cada localitat es reservava el dret d'establir quarantenes als vaixells que arribaven a port si no portaven aquest document.

De fet consisteix en una mesura, que els estats europeus van prendre, per tal d'evitar el freqüent contagi de malalties –lepra, malària, febre groga, etc.– que el transport de mercaderies i passatgers podien transmetre d'un port a l'altre.

Al segle XIV el contagi de la pesta negra era causa de gran preocupació als ports catalans, s'arribaven a cremar els vaixells suposadament contagiats de “peste furiosa”.

Els vaixells que arribaven a port de “llocs morbos” eren custodiats per personal especialitzat anomenats “morbers” decidien les quarantenes i tenien cura d'assistir als afectats en llocs anomenats “Llatzeret”.

Es coneixen patents de sanitat manuscrites del segle XVI anomenats “testimoniale sanitatis”.

El segle XVIII aquest document es fa imprès i s'ornamenta amb l'iconografia de la població que certificava: Una imatge del “Sant tutelar de la salut”, així com escuts o emblemes i, de vegades, una vista de la ciutat o plànol del port, element aquest que forneix curiosos i importants dades d'estudi.

SANT

MARTI.

EL AYUNTAMIENTO DE BATLE Y REGIDORES
de la Villa de Altafulla, Corregimiento de Tarragona, y
Principado de Cataluña.

Por tenór de la presente se certifica como parte el día
presente de esta Villa, la qual (por la gracia de Dios)
está libre de Peste y todo mal contagiósó, el Patrón *Pablo*
Parallada, Lleva por paragero á illa de tre-
mul catalan.
que lo es de su *Laure* nombrado *or.^o Antonio*
à Padua para *Barcelona* y para
que cónte hémos mandado hacer la presente, firmada de nues-
tro Secretário. Dada en Altafulla à *9* de *Marzo* de *1793.*

De órden del Magnífico Ayuntamiento.

Sebastián Torrealba

PATENT DE SANITAT D'ALTAFULLA

*“SANT MARTÍ/ EL AYUNTAMIENTO DE BAYLE Y REGIDORES/
de la Villa de Altafulla, Corregimiento de Tarragona, y/ Principado de Cata-
luña./ Por tenor de la presente fe certifica como parte el día/ presente de esta
Villa, la qual (por la gracia de Dios)/ está libre de Peste y todo mal contagiofo, el
Patrón Pablo/ Parellada, lleva por pasagero a Mateu Tremul Catalan.../ que lo
es de fu Laute nombrado St. Antonio/ de Padua para Barcelona y para que cónfte
hemos mandado hacer la presente, firmada de nuef-/tro Secretario. Dada en
Altafulla à 9 de Marzo de 1793/ Del órden del Magnífico Ayuntamiento,/
Sebastian Clot Sec.º.”*

Es tracta d'un full de paper verjurat de 22x16 cm. A la part superior i al bell mig del text “Sant Martí” la imatge del Sant. Segueixen a continuació onze línies de text imprès que deixen al mig espai per a les anotacions manuscrites. A la part inferior hi ha la data d'emissió del document i a la part inferior esquerra, més gran, un ornamentat escut d'Altafulla i la signatura manuscrita del secretari de l'Ajuntament, Sebastian Clot.

El document no porta consignat el lloc d'impressió però utilitza una tipografia similar a la de la impremta de Magí Canals, impressor de Tarragona entre 1780 i 1793.

El text imprès està escrit en castellà llevat del nom del sant que apareix en català així com el text manuscrit. La imatge del sant i l'escut de l'ajuntament són gravats al boix o xilografia, tècnica de gravar molt popular a Catalunya.

El document que descrivim l'encapçala una xilografia de Sant Martí, Patró d'Altafulla.

Curiosament el vaixell citat al document s'anomena San Antonio de Padua nom del Sant Patró de la Cofraria de Pescadors, el fet que a la “Patent de Sanitat” hi figuri Sant Martí ens diu que Sant Martí era probablement el Sant Sanador d'Altafulla, a més de ser patró de la vila.

SANT MARTÍ

Desconeixem la data en què aquest sant va ésser nomenat patró de la vila, tot i que amb tota probabilitat ho fou des de l'erecció de l'església a mitjan segle XII, com a tantes altres esglésies medievals.

Sant Martí nasqué l'any 316 a Sabària (Hongria) tres anys després de l'edict de Milà pel qual l'emperador Constantí concedia llibertat de culte als cristians. Va morir el 8 de novembre de l'any 397 a Candes.

La seva vida és curulla de llegendes i anècdotes. En seleccionem algunes com a mostra:

Pertanyia a una família benestant i als quinze anys es va veure obligat a allistar-se com a soldat a la vila d'Amiens.

Entrava un dia a la ciutat quan va veure un pobre fredolic a qui ningú ajudava. Sant Martí es va treure la capa que portava, en féu dos trossos, i donà una meitat a l'indigent per a què es guardés del fred. Aquesta escena ha quedat com a símbol del sant.

En una batalla va negar-se a dur armes i sols portava un estendart amb la creu. Sembla ser que d'aquesta manera aconseguí que els enemics signessin la pau. Llavors l'exèrcit va dispensar-lo dels seus deures militars per a que es pogués dedicar a la seva vocació espiritual, convertint-se així en un dels primers objectors de consciència.

Després de diverses vicissituds es va fer ermità a Poitiers junt amb el seu amic Sant Hilari. Fou en un lloc anomenat de Ligugé on es va fer cada vegada més popular. Allà va fundar un dels principals monestirs de la Gàl·lia.

Posteriorment va ésser nomenat bisbe de Tours. Des de llavors és conegut amb el nom de Sant Martí de Tours per distingir-lo dels altres sants que també es diuen Martí.

Com que era representat a cavall, molts pagesos encomanaven els cavalls a Sant Martí quan es posaven malats, i si es curaven col·locaven una ferradura a la porta de les capelles del sant. Potser d'aquí ve el costum de considerar bon auguri el fet de trobar-ne una, i encara avui apareixen com a ex-vots a moltes de les capelles a ell dedicades.

Quan va morir es va nomenar una persona per custodiar la seva famosa Capa com a relíquia exposada en una capelleta. Aquesta persona s'anomenava

“capellanus” o cuidador de la Capa o Capella de Sant Martí” d’aquí el nom de “capellans” que avui es dona als preveres.

El dia del seu funeral, l’11 de novembre, quan se celebra la seva festa, era temps de fred al centre de França, però aquell dia, miraculosament feia un dia de sol càlid, d’aquí la tradició d’anomenar “Estiu de Sant Martí” als dies càlids de novembre.

La seva lluita contra les supersticions i la seva reputació de fer miracles el va fer molt popular a França, Luxembourg i Catalunya, on existeixen molts llocs amb el nom de Sant Martí.

Sant Martí normalment es representa a cavall amb capa i espasa en aquestes cas la xilografia representa a Sant Martí, com Bisbe de Tours, curiosament aquesta xilografia s’ha fet servir també per representar altres sants com Sant Narcís, patró de Girona.

EL PATRÓ I L'EMBARCACIÓ

El text manuscrit ens diu: “*el Patrón Pablo Parellada... que lo es de su laute*”. Parellada és el cognom d’una família de mariners ja documentada com a pescadors d’Altafulla durant diverses generacions des de principis del s. XVIII.

El mot “*laute*” fa referència a un llagut o llaüt. Al litoral català es deia llaüt, –actualment llagut– a quasi totes les barques que portaven vela llatina, canviant el nom depenent del tipus de pesquera que feia: pescadora, bou, mula, barca d’encesa, balica, etc. Es construïen amb petites diferències: més alts de proa, quillades, etc., depenent de si eren destinades per a costes rocoses o platges.

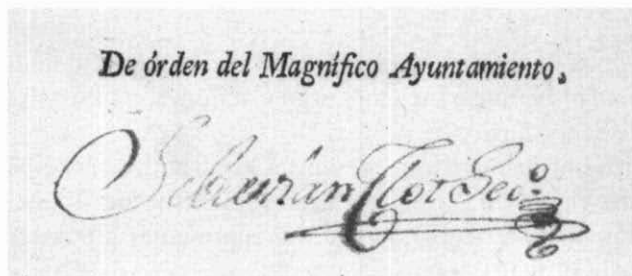
A una d’aquestes barques se l’anomenava “llaüt de passagers”. Aquest llaüt era una mica més gran que el bót i més petit que una barca; tapada a proa, amb corredor, vela llatina i amb més de 6 m. d’eslora.

Al Tarragonés existien drassanes amb mestres d’aixa i calafats a Tarragona i Calafell. Desconeixem si hi ha notícia d’algun mestre d’aixa a Altafulla, cosa probable per la proximitat del riu Gaià, degut a que les fustes per fer els bastiments es tallaven dels boscos amb lluna nova i es feien baixar pel riu fins a la platja, on s’armaven els vaixells.

Por tenór de la presente se certifica como parte el dia
presente de esta Villa, la qual (por la gracia de Dios)
está libre de Peste y todo mal contagioso, el Patrón Pablo
Parellada, lleva por pasajeros a llautins catalanes
que lo es de su Laure nombrado el Antonio
de Padua para Barcelona y para

L'AJUNTAMENT I EL SEU ESCUT

Signa el document el secretari Sebastià Cot “*De órden del Magnífico Ayuntamiento*”.

L'escut, és un típic escut parlant amb una fulla en alt per a indicar el nom de la població que apareix escrit en la part superior en una filactèria i separat en dues paraules. El fet de que l'escut de Tàmarit sigui una planta “el tamariu” fa pensar que la fulla de l'escut d'Altafulla pogues ser també alguna planta específica com la “sulla o enclova”.

Els ornaments florals de l'escut són decoratius, sense interpretació heràldica. L'escut d'aquest document és el més antic que coneixem d'Altafulla.

EL ATUNTAMIENTO DE BATLE Y REGIDORES
de la Villa de Altafulla, Corregimiento de Tarragona, y
Principado de Cataluña.

